

JUSTITS MINISTERIET

Dato: 29. september 2020
Kontor: Strafferetskontoret
Sagsbeh: Camilla Nielsen
Sagsnr.: 2019-731-0062
Dok.: 1646699

UDKAST

**Forslag
til
Lov om ændring af straffeloven
(Samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse)**

§ 1

I straffeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 976 af 17. september 2019, som ændret ved lov nr. 1425 af 17. december 2019, lov nr. 1426 af 17. december 2019, § 3 i lov nr. 1563 af 27. december 2019, § 1 i lov nr. 349 af 2. april 2020 og § 1 i lov nr. 968 af 26. juni 2020, foretages følgende ændringer:

1. § 216, stk. 1, ophæves, og i stedet indsættes:
»§ 216. For voldtægt straffes med fængsel indtil 8 år den, der har samleje med en person, der ikke har samtykket heri.«
2. To steder i § 228 udgår »§ 216, stk. 1, nr. 2,«.

§ 2

Loven træder i kraft den 1. januar 2021.

§ 3

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 7226 8400
F +45 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	
2. Lovforslagets hovedpunkter	
2.1. Indførelse af en samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse	
2.1.1. Gældende ret	
2.1.2. Straffelovrådets overvejelser	
2.1.2.1. Den gældende voldtægtsbestemmelse	
2.1.2.2. Terminologien frivillighed og samtykke	
2.1.2.3. Gerningsmomenter	
2.1.2.4. Tilregnelser, bevisbyrde samt strafniveau	
2.1.2.5. Forholdet til andre seksualforbrydelser	
2.1.3. Justitsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning	
2.2. Ændring af straffelovens § 228 om uagtsomhed	
2.2.1. Gældende ret	
2.2.2. Straffelovrådets overvejelser	
2.2.3. Justitsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning	
3. Forholdet til Danmarks internationale forpligtelser	
4. Ligestillingsmæssige konsekvenser	
5. Økonomiske konsekvenser og implementeringskonsekvenser for det offentlige	
6. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet mv...	
7. Administrative konsekvenser for borgerne	
8. Miljømæssige konsekvenser	
9. Forholdet til EU-retten	
10. Hørte myndigheder og organisationer mv.	
11. Sammenfattende skema	

1. Indledning

Voldtægt udgør en af de mest alvorlige personfarlige forbrydelser og indebærer en grov krænkelse af den seksuelle selvbestemmelsesret.

Den gældende voldtægtsbestemmelse forudsætter, at gerningsmanden har anvendt nærmere opregnede tvangsmidler, eller at offeret har været i en tilstand eller situation, hvor den pågældende har været ude af stand til at modsætte sig handlingen. Det vil sige, at der i dag ikke nødvendigvis vil være tale om voldtægt i tilfælde, hvor en person siger nej til samleje. Det skal ændres.

Det er tid til at sikre, at retten til seksuel selvbestemmelse bliver omdrejningspunktet for, hvornår der er tale om voldtægt. Vi skal som samfund yde voldtægtsofre den retsbeskyttelse, de har krav på.

Det følger bl.a. af det politiske forståelsespapir af 25. juni 2019 mellem Socialdemokratiet, Radikale Venstre, SF og Enhedslisten, at regeringen ønsker et samfund, hvor mænd og kvinder har reelt lige muligheder, og at regeringen blandt andet på baggrund af Straffelovrådets anbefalinger hvad angår muligheden for at gennemføre en samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse vil tage initiativ til lovgivning.

Straffelovrådet afgav den 19. februar 2020 betænkning nr. 1574/2020 om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse (herefter ”betænkningen”). Straffelovrådet har bl.a. haft til opgave at gennemgå straffelovens voldtægtsbestemmelse med fokus på, om den i tilstrækkelig tydelig grad afspejler, at seksuelle handlinger skal være frivillige, og i den forbindelse at komme med konkrete forslag til, hvordan voldtægtsbestemmelsen kan udformes, så det tydeliggøres, at enhver seksuel handling skal bygge på gensidig frivillighed. På den baggrund har Straffelovrådet anbefalet, at den gældende voldtægtsbestemmelse ændres.

Regeringen, Radikale Venstre, SF og Enhedslisten opnåede den 1. september 2020 enighed om indførelsen af en ny samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse.

At indgå i seksuelle aktiviteter med et andet menneske, som ikke ønsker at deltage heri, krænker menneskets grundlæggende frihed og ret til at bestemme over sin egen krop.

Voldtægt handler ikke om tvang eller pligt til at sige fra. Tværtimod handler det om, hvorvidt parterne af egen fri vilje samtykker i en seksuel aktivitet. Begge parter skal samtykke, og samtykket skal foreligge under hele samlejet. Ellers er det voldtægt – og det gælder også i parforhold.

Det skal være strafbart at have samleje med en person, der ikke samtykker. Samfundets forståelse af, hvad voldtægt er, skal ændres, og en ny samtykkebaseret strafbestemmelse er en milepæl i den indsats.

Indførelsen af en voldtægtsbestemmelse baseret på samtykke vil ikke alene have betydning for, hvordan voldtægtssager vurderes og håndteres af politiet, anklagemyndigheden og domstolene, men vil også bidrage til en generel holdningsændring i samfundet, idet den øger fokus på respekt for andre menneskers grænser og frihed samt retten til at bestemme over egen krop. En samtykkebaseret voldtægtslovgivning balancerer hensynet til beskyttelsen af voldtægtsofre og retssikkerheden for dem, der anklages for voldtægt, idet uskyldsformodningen stadig er gældende, og det fortsat er anklagemyndigheden, der skal løfte bevisbyrden. Af retssikkerhedsmæssige hensyn skal samtykke i øvrigt vurderes objektivt ud fra en samlet afvejning af sagens konkrete omstændigheder.

Med lovforslaget, som udmønter enighedspapiret af 1. september 2020 mellem regeringen, Radikale Venstre, SF og Enhedslisten, og som bygger på betænkningen, foreslås navnlig en udvidelse af det strafbare område i straffelovens § 216, stk. 1, så samleje med en person, som ikke samtykker heri, er voldtægt.

Som følge af den foreslåede ændring af straffelovens § 216, stk. 1, foreslås det endvidere, at der foretages en ændring af straffelovens § 228 om uagtsomhed med hensyn til bl.a. forurettedes tilstand i visse sager om voldtægt, således at henvisningen til straffelovens § 216, stk. 1, nr. 2, udgår.

2. Lovforslagets hovedpunkter

2.1. Indførelse af en samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse

2.1.1. Gældende ret

Efter straffelovens § 216, stk. 1, straffes for voldtægt den, der tiltvinger sig samleje ved vold eller trussel om vold (nr. 1) eller skaffer sig samleje ved anden ulovlig tvang, jf. § 260, eller med en person, der befinder sig i en

tilstand eller situation, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen (nr. 2). Overtrædelse af bestemmelsen straffes med fængsel indtil 8 år. Straffen kan dog stige til fængsel indtil 12 år, hvis voldtægten har haft en særligt farlig karakter eller der i øvrigt foreligger særligt skærpende omstændigheder, jf. § 216, stk. 3.

Efter straffelovens § 216, stk. 2, straffes for voldtægt endvidere den, der har samleje med et barn under 12 år. Her er samlejet i sig selv strafbart, og det er således ikke en forudsætning for strafansvaret, at der er foretaget en handling som beskrevet i bestemmelsens stk. 1. Overtrædelse af bestemmelsen straffes med fængsel indtil 12 år.

Efter straffelovens § 216, stk. 4, skal der ved fastsættelse af straffen for voldtægt lægges vægt på den særlige krænkelse, der er forbundet med lovovertrædelsen.

Det følger af forarbejderne til bestemmelsen, jf. Folketingstidende 2012-2013, tillæg A, L 141 som fremsat, side 36, at samleje efter straffelovens § 216, stk. 1, omfatter både vaginalt og analt samleje.

Det fremgår af straffelovens § 225, at straffelovens § 216 finder tilsvarende anvendelse med hensyn til andet seksuelt forhold end samleje. Som eksempler på andet seksuelt forhold end samleje kan nævnes oralt seksuelt forhold, kys mv. på kønsdele, indføring af fingre eller genstande i skeden eller anus og manipulation af kønsdele.

Som anført ovenfor er det efter straffelovens § 216, stk. 1, nr. 1, strafbart at tiltvinge sig samleje ved vold eller trussel om vold. Dermed skal der være en årsagssammenhæng mellem voldsudøvelsen eller truslen om vold og samlejet. Dette krav indebærer, at samlejet er gennemført mod den forurettedes vilje.

Det følger af bestemmelsens forarbejder, jf. Folketingstidende 2015-2016, tillæg A, L 98 som fremsat, side 2-3, at vold omfatter fysisk magtanvendelse både i form af mekanisk tvang (f.eks. hvor gerningsmanden i kraft af større fysisk styrke gennemtvinger samleje, eller hvor en eller flere holder offeret, mens en anden gennemfører samleje) og i form af kompulsiv tvang (f.eks. hvor slag eller anden magtanvendelse bevirker, at offeret opgiver videre modstand). Den blotte fastholdelse af offeret udgør således vold omfattet af bestemmelsen.

Det følger af praksis, at vold efter § 216, stk. 1, nr. 1, også omfatter generelt mildere former for vold, herunder handlinger, som ikke nødvendigvis falder under straffelovens § 244 (simpel vold). Som eksempler på vold, som er omfattet af § 216, stk. 1, nr. 1, kan nævnes det at fastholde eller gribe fat om forurettede, at tvinge forurettedes ben fra hinanden, og at lægge sig på forurettede. Det er således ikke en betingelse, at der er anvendt omfattende vold eller trusler, ligesom der også kan være tale om mere eller mindre stiltiende trusler, herunder en i situationen liggende trussel om vold.

Efter straffelovens § 216, stk. 1, nr. 2, 1. led, er det strafbart at skaffe sig samleje ved anden ulovlig tvang. Tvangen skal være omfattet af straffeloven § 260, uden at der er tale om vold eller trussel om vold.

Det følger af bestemmelsens forarbejder, jf. Folketingstidende 2012-2013, tillæg A, L 141 som fremsat, side 5-6, at bestemmelsen omfatter samleje opnået ved anvendelse af mindre alvorlige tvangsmidler end vold eller trussel om vold. De tvangsmidler, der er nævnt i straffelovens § 260, er – ud over vold og trussel om vold – bl.a. trussel om betydelig skade på gods, om frihedsberøvelse eller om at fremsætte sigtelse for strafbart eller ærerørigt forhold eller om at åbenbare privatlivet tilhørende forhold.

Efter straffelovens § 216, stk. 1, nr. 2, 2. led, er det strafbart at skaffe sig samleje med en person, der befinder sig i en tilstand eller situation, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen. Bestemmelsen har kun selvstændig betydning, hvor forurettede ikke er hensat i den hjælpeløse tilstand ved vold eller trussel om vold. Er hensættelsen sket ved vold eller trussel om vold med forsæt til at opnå samleje, er forholdet allerede som følge heraf i stedet omfattet af § 216, stk. 1, nr. 1.

Det følger af bestemmelsens forarbejder, jf. Folketingstidende 2015-2016, tillæg A, L 98 som fremsat, side 2, og jf. Folketingstidende 2012-2013, tillæg A, L 141 som fremsat, side 37, at ”tilstande”, der er omfattet af 2. led, er søvn, bevidstløshed, stærk beruselse, hypnotisk trance, fysisk lammelse og lignende. ”Situationer”, der er omfattet af 2. led, kan betegnes som overrumplingstilfælde. Bestemmelsen tager sigte på konkrete situationer, hvor gerningsmanden har mulighed for at overrumple forurettede og begynde et samleje (eller andet seksuelt forhold, jf. § 225), før offeret kan nå at reagere. Det drejer sig i praksis navnlig om tilfælde, hvor forurettede er afklædt, og hvor gerningsmanden har en legitim anledning til forholdsvis intime berø-

ringer, men hvor gerningsmanden overskrider grænsen for, hvad der er fagligt begrundet i situationen. Som eksempler på sådanne situationer kan nævnes bistand til personlig hygiejne, lægeundersøgelse og massage.

Strafansvaret efter § 216, stk. 1, nr. 2, 2. led, er ikke betinget af, at forholdet kan karakteriseres som udnyttelse, men der skal dog være tale om, at gerningsmanden ”skaffer sig” samleje, hvilket er snævrere end blot at ”have” samleje.

Overtrædelse af straffelovens § 216, stk. 1, forudsætter, at gerningsmanden har handlet forsætligt i relation til alle led i gerningsindholdet i bestemmelsen.

Ved lov nr. 635 af 8. juni 2016 om ændring af straffeloven (Skærpelse af straffen for voldtægt og for samleje med et barn under 15 år ved udnyttelse af fysisk eller psykisk overlegenhed), jf. Folketingstidende 2015-2016, tillæg A, L 98 som fremsat, blev straffelovens § 216 ændret med henblik på at skærpe strafniveauet for voldtægt generelt.

Med lovændringen blev der indsat en ny bestemmelse i straffelovens § 216, stk. 4, hvorefter der ved fastsættelse af straffen for voldtægt skal lægges vægt på den særlige krænkelse, der er forbundet med lovovertrædelsen.

Det følger af bestemmelsens forarbejder, jf. Folketingstidende 2015-2016, tillæg A, L 98 som fremsat, side 7, at udgangspunktet for strafniveauet for tiltvingelse af samleje ved vold eller trussel om vold (straffelovens § 216, stk. 1, nr. 1) eller ved hensættelse af forurettede i en tilstand, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen (omfattet af straffelovens § 216, stk. 1, nr. 2, 2. led), og for samleje med et barn under 12 år (straffelovens § 216, stk. 2), tilsigtedes forhøjet med gennemgående 1 år i forhold til det hidtidige strafniveau.

Udgangspunktet for strafudmålingen for en enkeltstående fuldbyrdet overfaldsvoldtægt eller for et enkeltstående fuldbyrdet samleje med et barn under 12 år er herefter fængsel i 3 år og 6 måneder, hvis der ikke foreligger andre skærpene omstændigheder. Udgangspunktet for strafudmålingen for et enkeltstående fuldbyrdet samleje i andre sager om voldtægt ved vold eller trussel om vold – hvis der ikke foreligger andre skærpene omstændigheder – er herefter fra ca. 2 år og 6 måneders fængsel til op mod 3 års fængsel.

Det følger endvidere af bestemmelsens forarbejder, at udgangspunktet for strafniveauet for at skaffe sig samleje ved ulovlig tvang, jf. straffelovens § 260, eller med en person, der befinder sig i en tilstand eller situation, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen, jf. straffelovens § 216, stk. 1, nr. 2, 1. led, tilsigtedes forhøjet med gennemgående 6 måneder i forhold til det hidtidige strafniveau.

Udgangspunktet for strafudmålingen for et enkeltstående fuldbyrdet samleje med en person, der befinder sig i en tilstand, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen, er herefter fængsel i 1 år og 2 måneder.

Tilfælde, hvor tiltalte med forsæt til samleje har hensat forurettede i en tilstand, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen, er dog omfattet af den gennemførte forhøjelse med gennemgående 1 år, hvilket skyldes, at sådanne tilfælde straffes på linje med voldtægt ved vold eller trussel om vold.

Endelig følger det af bestemmelsens forarbejder, jf. Folketingstidende 2015-2016, tillæg A, L 98 som fremsat, side 7, at der som følge af de mange forskellige forhold, som er omfattet af straffelovens § 216, er en meget stor variation i straffene for voldtægt, og at der efter omstændighederne vil være grundlag for at udmåle straffe, som ligger væsentligt over de udgangspunkter for strafudmålingen for voldtægt, der lægges op til.

Der vil således ifølge forarbejderne til bestemmelsen i almindelighed være grundlag for at udmåle en strengere straf, hvis der som led i voldtægten er udøvet betydelig vold, hvis voldtægten er begået over for et barn, hvis voldtægten har strakt sig over længere tid eller er begået af flere gerningsmænd, eller hvis gerningsmanden er trængt ind i et privat hjem og her har begået voldtægt. Omvendt vil der i almindelighed være grundlag for at udmåle en mildere straf end udgangspunktet, hvis der f.eks. er tale om andet seksuelt forhold end samleje efter straffelovens § 225 eller om forsøg efter straffelovens § 21.

Med lovændringen blev der ikke i øvrigt tilsigtet nogen ændring i anvendelsesområdet for § 216, ligesom der heller ikke blev tilsigtet nogen ændring i de forhold, som i almindelighed anses som skærpende eller formildende omstændigheder.

Strafudmålingen beror i sidste ende på domstolenes konkrete vurdering i det enkelte tilfælde af samtlige omstændigheder i sagen, og de angivne strafniveauer vil derfor kunne fraviges i op- eller nedadgående retning, hvis der i den konkrete sag foreligger skærpende eller formildende omstændigheder, jf. de almindelige regler om straffens fastsættelse i straffelovens kapitel 10.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 31-36.

2.1.2. Straffelovrådets overvejelser

2.1.2.1. Den gældende voldtægtsbestemmelse

Straffelovrådet har overvejet, om den gældende voldtægtsbestemmelse i tilstrækkelig grad afspejler den seksuelle selvbestemmelsesret.

En gennemgang af alle afsagte domme vedrørende voldtægt i perioden fra den 1. juli 2016 til den 1. juli 2019 har efter Straffelovrådets opfattelse påvist, at den gældende lovgivning har ført til flere frifindende domme, hvis rimelighed vurderet ud fra den seksuelle selvbestemmelsesret kan diskuteres.

Straffelovrådet anfører, at gennemgangen af retspraksis viser, at den gældende lovgivning kun dækker en del af de tilfælde, hvor der foreligger ufrivillighed. Efter Straffelovrådets opfattelse afspejler den gældende bestemmelse i straffelovens § 216, stk. 1, og den retspraksis, der knytter sig hertil, derfor ikke i tilstrækkelig grad det forhold, at seksuelle handlinger altid skal være frivillige for de involverede parter, og at enhver har en ubetinget ret til seksuel selvbestemmelse og seksuel integritet.

Selv om det allerede efter ordlyden af den gældende bestemmelse kan siges at indgå, at handlingen er gennemført uden et gyldigt samtykke, jf. kravet om tiltvingelse ved vold, tvang mv., viser retspraksis, at der kan forekomme situationer, hvor et samleje har været ufrivilligt, og forurettede har givet udtryk for ufrivilligheden, men hvor samlejet ikke vil kunne straffes efter den gældende lovgivning, hvis der ikke er anvendt tvangsmidler eller lignende. Efter Straffelovrådets opfattelse er sådanne situationer af en sådan art og alvor, at handlingen bør kunne straffes som voldtægt. Straffelovrådet har i den forbindelse lagt vægt på den krænkelse af forurettedes integritet og seksuelle selvbestemmelsesret, som også foreligger i denne type situationer.

Efter Straffelovrådets opfattelse bør det afgørende for straf efter straffelovens § 216 således ikke være, om der i forbindelse med samlejet er anvendt tvangsmidler, eller om forurettede ikke har været i stand til at modsætte sig handlingen, men om den seksuelle handling var frivillig.

Et enigt Straffelovråd finder på den baggrund, at straffelovens § 216 bør ændres, således at bestemmelsen dækker enhver form for ufrivillighed. Straffelovrådet anfører i den forbindelse, at en sådan udvidelse af det strafbare område vil gøre det klart, at seksuelle handlinger altid skal være frivillige for de involverede parter. Det kan samtidig bidrage til en generel forståelse af, hvor grænserne går mellem acceptabel seksuel adfærd og strafbar seksuel adfærd, og vil medvirke til at tydeliggøre det strafferetlige værn, som består i beskyttelsen af den seksuelle selvbestemmelsesret og den seksuelle integritet. Endvidere vil det kunne medvirke til at markere samfundets afstandtagen fra seksuelle handlinger, som ikke er baseret på frivillighed.

Straffelovrådet foreslår derfor en udvidelse af det strafbare område efter den gældende bestemmelse i straffelovens § 216, stk. 1, således at det ikke længere er et krav, at gerningsmanden har anvendt bestemte tvangsmidler, eller at forurettede har været i en nærmere bestemt tilstand eller situation.

Straffelovrådet har overvejet, om ordet ”voldtægt” også bør bruges efter en udvidelse af det strafbare område ved indførelse af en bestemmelse baseret på frivillighed eller samtykke, eller om der bør anvendes en anden betegnelse for sådanne overgreb.

Det er Straffelovrådets opfattelse, at samleje med en person, der ikke deltager frivilligt, for den forurettede udgør en så grov integritetskrænkelse, at det bør betegnes som ”voldtægt”, uanset om gerningsmanden har anvendt vold eller trusler, eller om den forurettede har været i en tilstand eller situation, hvor den pågældende var ude af stand til at modsætte sig handlingerne. Overgrebet indebærer således, uanset midlerne, en alvorlig krænkelse af den forurettedes selvbestemmelsesret og integritet.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 125-129 og 140-141.

2.1.2.2. Terminologien frivillighed og samtykke

Straffelovrådet har overvejet, hvilken terminologi der konkret bør anvendes i en ny voldtægtsbestemmelse. Straffelovrådets overvejelser herom har sær-

ligt koncentreret sig om begrebet ”frivillighed”, der er anvendt i kommissoriet, og som er grundbetingelsen i den svenske voldtægtslovgivning, samt begrebet ”samtykke”, som er anvendt i flere andre landes lovgivning, jf. betænkningen, kapitel 4.

Straffelovrådet anfører, at da hverken frivillighed eller samtykke har en klar definition eller afgrænsning i en strafferetlig kontekst, er det nødvendigt konkret at definere, hvad der skal forstås ved den anvendte terminologi i en seksuel kontekst.

Et flertal af Straffelovrådets medlemmer finder, at en ny voldtægtsbestemmelse bør baseres på et kriterium om frivillighed, mens et mindretal finder, at bestemmelsen bør konstitueres omkring samtykke.

Flertallet peger bl.a. på, at det efter flertallets opfattelse er umiddelbart forståeligt, at seksuelle forhold skal være frivillige, mens samtykke leder tanker hen på, at en række formaliserede krav skal være opfyldt. Flertallet anfører i den forbindelse, at lovens ordlyd med et krav om samtykke således vil kunne antyde en videregående kriminalisering, end der er grundlag for. Flertallet peger endvidere på, at der nok er påvist et klart behov for at udvide den gældende kriminalisering og for i mange situationer at pålægge den, der tager initiativ til samleje eller andet seksuelt forhold, en forpligtelse til at sikre sig, at den anden person er indforstået hermed, men at der på den anden side må tages højde for, at der er situationer, hvor der efter de konkrete omstændigheder er en formodning for frivillighed, og hvor det er rimeligt at forvente, at den anden person siger fra, hvis vedkommende ikke er indforstået med samleje. Flertallet er således af den opfattelse, at der med en samtykkebaseret bestemmelse i passivitetssituationer – afhængig af, hvordan ordningen nærmere udformes – vil kunne påhvile den initiativtagende part en videre forpligtelse til at sikre, at den anden part samtykker, hvis vedkommende forholder sig passiv, end ved en frivillighedsbaseret bestemmelse. Passivitet vil således kunne være udtryk for et manglende samtykke, mens det er mere åbent, om passivitet er udtryk for ufrivillighed eller frivillighed. Endelig peger flertallet på, at det med terminologien samtykke yderligere vil skulle vurderes, om et sådant samtykke blev afgivet frivilligt. Flertallet anfører i den forbindelse, at der således kan forekomme tilfælde, hvor der foreligger et samtykke, men hvor dette ikke er afgivet frivilligt, og det vil derfor under alle omstændigheder være nødvendigt at foretage en vurdering af frivilligheden, selv om samtykke anvendes som terminologi.

Flertallet finder i øvrigt, at begrebet frivillighed bedre imødekommer intentionen bag en ny voldtægtsbestemmelse, som er at understrege, at ethvert individ har ret til seksuel selvbestemmelse, og at enhver seksuel handling skal basere sig på gensidig frivillighed.

Mindretallet peger bl.a. på, at en samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse vil udvide det strafbare område til lige netop de strafværdige forhold, som den gældende lovgivning ikke giver mulighed for at straffe. Mindretallet anfører endvidere, at samtykke henviser til en form for enighed mellem parterne og dermed er noget gensidigt, mens frivillighed peger i retning af den enes efterkommelse af den andens ønske. Efter mindretallets opfattelse vil manglende frivillighed forudsætte, at offeret siger fra, mens samtykke i højere grad forudsætter, at offeret siger til. Afklaringspligten lægges således med en samtykkebaseret bestemmelse i højere grad på den person, der tager initiativ til et samleje. Mindretallet peger endvidere på, at det er afgørende, at bestemmelsen bliver bygget op på en måde, der gør, at det bliver klart, at samtykket skal angå selve samlejet, og at det ikke er en forudsætning for domfældelse, at offeret har gjort modstand. Endelig peger mindretallet på, at det efter mindretallets opfattelse er nødvendigt med en mere tydelig ændring af voldtægtsbestemmelsen, hvis det strafferetlige værn skal styrkes, og at en samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse med et klart gerningsindhold vil være velegnet til at bidrage til en generel forståelse af, hvor grænserne går mellem acceptabel seksuel adfærd og strafbar seksuel adfærd.

Frivillighed kan efter flertallets opfattelse komme til udtryk gennem ord eller handling eller fremgå af den konkrete situation og sammenhæng.

Efter mindretallets opfattelse må det afhænge af en konkret og samlet vurdering, om deltagelse i samleje kan anses for at være sket med samtykke. Der stilles således ikke krav om, at samtykke skal være udtrykt direkte eller i øvrigt på en bestemt måde.

Om flertallets og mindretallets nærmere overvejelser om begreberne frivillighed og samtykke henvises der til betænkningens side 135-140, 176-183 og 188-191.

2.1.2.3. Gerningsmomenter

Straffelovrådet har overvejet, om de gerningsmomenter, som er oplyst i den nuværende bestemmelse i straffelovens § 216, stk. 1, bør indgå direkte i bestemmelsen som omstændigheder, der udelukker frivillighed eller samtykke.

Et flertal af Straffelovrådets medlemmer foreslår, at disse situationer medtages direkte i en ny voldtægtsbestemmelse som tilfælde, hvor der ikke foreligger frivillighed. Et mindretal af Straffelovrådets medlemmer foreslår, at disse situationer medtages direkte i en ny voldtægtsbestemmelse som særligt skærpende omstændigheder ved strafudmålingen.

Straffelovrådet har endvidere overvejet, om straffelovens § 243 om psykisk vold, der trådte i kraft den 1. april 2019, jf. lov nr. 329 af 30. marts 2019 om ændring af straffeloven og forskellige andre love (Selvstændig bestemmelse om psykisk vold), bør medtages i en ny voldtægtsbestemmelse.

Et flertal af Straffelovrådets medlemmer har ikke fundet anledning til at medtage psykisk vold i det af flertallet foreslåede § 216, stk. 2, 2. pkt., da det er et krav for strafansvar efter straffelovens § 243, at gerningsmanden gentagne gange over en periode har udsat den anden for groft nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd, der er egnet til utilbørligt at styre den anden. Dette kriterium er – i modsætning til kriteriet om fysisk vold, som i øvrigt skal forstås bredere end gerningsindholdet i straffelovens § 244 – vanskeligt at anvende ved en vurdering af, om der er den fornødne forbindelse mellem den psykiske vold og samlejet. Flertallet anfører i den forbindelse, at hvis en part har affundet sig med samleje på baggrund af en eksplicit eller latent trussel om vold, er samlejet ikke frivilligt, men strafbart som voldtægt efter det af flertallet foreslåede § 216, stk. 2, 2. pkt. Flertallet anfører i øvrigt, at samleje endvidere efter omstændighederne vil kunne anses for ufrivilligt, hvis en persons deltagelse er udslag af psykisk vold.

Et mindretal af Straffelovrådets medlemmer har foreslået at lade psykisk vold indgå i den foreslåede nyaffattelse af § 216, stk. 1, som en af de omstændigheder, der ved straffastsættelsen skal anses som særligt skærpende omstændigheder.

De foreslåede nyaffattelser af straffelovens § 216, stk. 1, indebærer efter Straffelovrådets opfattelse dermed ikke på noget punkt en indskrænkning af den strafferetlige beskyttelse efter den gældende bestemmelse i § 216, stk. 1. Det vil således fortsat være strafbart at tiltvinge sig samleje ved vold eller trussel om vold, eller at skaffe sig samleje ved ulovlig tvang, jf. § 260, eller med en person, som befinder sig i en tilstand eller situation, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen.

Der henvises til i øvrigt til betænkningen side 158-159, 161 og 191.

2.1.2.4. Tilregnelser, bevisbyrde samt straffniveau

Straffelovrådet har herudover overvejet spørgsmålet om tilregnelser, bevisbyrde og bevisvurdering samt straffniveau.

Med hensyn til tilregnelser er det Straffelovrådets opfattelse, at der fortsat ikke er fornødent grundlag for at kriminalisere uagtsom voldtægt. De betænkeligheder, der kan rejses i forhold til en sådan kriminalisering, jf. Straffelovrådets betænkning nr. 1534/2012 om seksualforbrydelser, foreligger efter Straffelovrådets opfattelse uændret.

Straffelovrådet bemærker i den forbindelse, at retten ved uagtsomhed vil skulle vurdere, hvad gerningsmanden burde vide under de givne omstændigheder. Uagtsomhed indebærer således en normativ vurdering, der kan være subjektivt præget, og hvori individuel seksualmoral kan indgå. Efter Straffelovrådets opfattelse vil en sådan regulering svække forudsigeligheden i forhold til, hvilken adfærdsnorm de konkrete handlinger vil blive bedømt ud fra, og risikerer derfor at svække gerningsmandens retssikkerhed. Retssikkerhedshensyn taler således for at kræve forsæt som tilregnelser på seksuallivets område.

Straffelovrådet bemærker, at der med de foreslåede ændringer af straffelovens § 216 sker en udvidelse af det strafbare område for voldtægt, så det omfatter den, der har samleje med en person, der ikke deltager frivilligt eller ikke samtykker. Det vil ikke længere være et krav, at gerningsmanden har anvendt vold, trussel om vold eller anden ulovlig tvang, eller at den forurettede befinder sig i en tilstand eller en situation, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen.

Udvidelsen af det strafbare område indebærer efter Straffelovrådets opfattelse, at der ikke er behov for en uagtsomhedsbestemmelse.

Hertil kommer, at det efter Straffelovrådets opfattelse fortsat ikke kan afvises, at der vil være en reel risiko for en nedsubsumering i retspraksis, hvis der indføres en bestemmelse om uagtsom voldtægt.

Ved en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse, som foreslået af flertallet, og ved en samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse, som foreslået af mindretallet, vil det derfor fortsat være et krav, at der hos gerningsmanden er

forsæt til alle gerningsmomenter i bestemmelsen. Det betyder, at gerningsmanden skal have forsæt til at have samleje med en person, der enten ikke deltager frivilligt eller ikke samtykker. Det er således ikke tilstrækkeligt, at gerningsmanden burde vide, at samlejet var ufrivilligt, eller at forurettede ikke samtykkede.

Kan det objektivt konstateres, at der er tale om et ufrivilligt samleje, eller et samleje, der er gennemført uden samtykke, bliver spørgsmålet, om gerningsmanden havde forsæt hertil. I den forbindelse vil det have betydning, om gerningsmanden havde grund til at tro, at forurettede deltog frivilligt eller samtykkede i samlejet.

Med hensyn til bevisbyrde vil denne efter både flertallets og mindretallets forslag til nyaffattelser af straffelovens § 216, stk. 1, fortsat påhvile anklagemyndigheden.

Med hensyn til strafniveauet har Straffelovrådet overvejet, hvordan en ny voldtægtsbestemmelse kan affattes, således at der fortsat kan opretholdes den nødvendige graduering af strafferammer og strafniveauer afhængig af overtrædelsens karakter og grovhed.

Straffelovrådet bemærker indledningsvis, at voldtægt – uanset hvilken form for voldtægt der er tale om – udgør en alvorlig personfarlig forbrydelse, der samtidig indebærer en grov krænkelse af offerets frihed til seksuel selvbestemmelse, hvilket allerede er afspejlet med de eksisterende strafferammer. Straffelovrådet finder derfor ikke, at der er behov for at ændre strafferammen på fængsel indtil 8 år som konsekvens af den foreslåede nyaffattelse af straffelovens § 216, stk. 1, ligesom det fortsat vurderes hensigtsmæssigt med den skærpede strafferamme på fængsel indtil 12 år, jf. § 216, stk. 3.

Det er Straffelovrådets opfattelse, at den generelle strafskærpelse for voldtægt, som blev vedtaget ved lov nr. 635 af 8. juni 2016 om ændring af straffeloven (Skærpelse af straffen for voldtægt og for samleje med et barn under 15 år ved udnyttelse af fysisk eller psykisk overlegenhed), fortsat er så ny, at der ikke er behov for at ændre på de strafniveauer, som er forudsat med loven.

Straffelovrådet foreslår derfor, at de gældende strafniveauer fastholdes i det omfang, der er tale om tilfælde, som også er strafbare efter den gældende bestemmelse.

Straffelovrådet har herefter overvejet, hvordan strafniveauet som udgangspunkt skal fastsættes i de situationer, som omfattes af den foreslåede nykriminalisering. Det gælder situationer, hvor der ikke anvendes tvangsmidler, eller hvor forurettede ikke befinder sig i en tilstand eller situation, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen.

Straffelovrådet har i den forbindelse bemærket, at de situationer, som forventes omfattet af den foreslåede nykriminalisering, vil være af yderst forskelligartet karakter og grovhed. Derfor vil det efter Straffelovrådets opfattelse være uhensigtsmæssigt at fastsætte et fælles udgangspunkt for strafniveauet i de sager, som ikke er omfattet af den gældende bestemmelse.

Straffelovrådet foreslår, at strafudmålingen i stedet må bero på en konkret vurdering af alle sagens omstændigheder med henblik på at fastsætte en straf, som afspejler karakteren og grovheden af forbrydelsen, herunder i forhold til de strafniveauer, som er forudsat ved lov nr. 635 af 8. juni 2016.

Det er Straffelovrådets opfattelse, at der i de groveste tilfælde bør straffes på linje med de tilfælde af voldtægt, der ikke er overfaldsvoldtægt – det vil sige som udgangspunkt med fængsel fra 2 år og 6 måneder til op mod 3 år. Et eksempel herpå kan være, at et ufrivilligt samleje eller et samleje gennemført uden samtykke foregår under intimiderende omstændigheder.

Det er endvidere Straffelovrådets opfattelse, at der i mildere tilfælde, f.eks. i visse passivitetssituationer, vil kunne være grundlag for at tage udgangspunkt i et strafniveau på fængsel i 1 år og 2 måneder, da sådanne situationer efter omstændighederne vil kunne sidestilles med de situationer, hvor forurettede befinder sig i en tilstand, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen. I atter andre mildere tilfælde vil der kunne være grundlag for at udmåle en straf under dette niveau, f.eks. hvor parterne har indledt et frivilligt samleje eller et samleje med samtykke, og hvor den ene part undervejs fortryder og siger fra, hvorefter gerningsmanden alligevel fortsætter samlejet.

Straffelovrådet anfører, at strafudmålingen fortsat vil bero på domstolenes konkrete vurdering i det enkelte tilfælde af samtlige omstændigheder i sagen, og det angivne strafniveau vil derfor kunne fraviges i op- eller nedadgående retning, hvis der i den konkrete sag foreligger skærpende eller formildende omstændigheder, jf. hermed de almindelige regler om straffens fastsættelse i straffelovens kapitel 10.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 154-160, 166-167, 183-185 og 191-192.

2.1.2.5. Forholdet til andre seksualforbrydelser

Straffelovrådet har overvejet, hvordan en ny voldtægtsbestemmelse skal forholde sig til straffelovens § 216, stk. 2, og §§ 218-223, herunder om bestemmelserne, som en konsekvens af nyaffattelsen af straffelovens § 216, stk. 1, bør ophæves, eller om der bør opretholdes en selvstændig kriminalisering heraf med henblik på, at sådanne overtrædelser ikke betragtes som voldtægt.

Det er Straffelovrådets opfattelse, at kriminaliseringen i de pågældende bestemmelser bør opretholdes ved siden af de foreslåede alternative nyaffattelser af § 216, stk. 1.

Straffelovrådet bemærker, at hvis gerningsindholdet i en eller flere af de ovennævnte bestemmelser er opfyldt, og hvis samlejet eller det seksuelle forhold kan karakteriseres som ufrivilligt eller gennemført uden samtykke, vil der efter omstændighederne kunne blive tale om, at der skal straffes i sammenstød med straffelovens § 216, stk. 1, i den affattelse, som bestemmelsen måtte få, hvis flertallets eller mindretallets lovudkast vedtages.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 141-146.

2.1.3. Justitsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

2.1.3.1. Justitsministeriet er enig i Straffelovrådets overvejelser om behovet for at ændre voldtægtsbestemmelsen.

Efter Justitsministeriets opfattelse vil såvel en voldtægtsbestemmelse baseret på frivillighed, som foreslået af et flertal i Straffelovrådet, som en voldtægtsbestemmelse baseret på samtykke, som foreslået af et mindretal i Straffelovrådet, medvirke til at tydeliggøre det strafferetlige værn mod indgreb i den seksuelle selvbestemmelsesret og den seksuelle integritet. Samtidig vil begge forslag kunne medvirke til at markere samfundets afstandtagen fra seksuelle handlinger, som ikke er frivillige, og dermed bidrage til en generel holdningsændring i samfundet.

Justitsministeriet bemærker endvidere, at ved både frivillighed og samtykke vil anklagemyndigheden skulle bevise, at der ikke forelå frivillighed, henholdsvis ikke var samtykket. Der skal således i begge tilfælde føres bevis for fraværet af noget, henholdsvis fraværet af frivillighed og fraværet af samtykke. Der vil således efter ministeriets vurdering ikke i forhold til bevisførelsen i voldtægtsager – eller i forhold til den anklagedes retssikkerhed – være nogen forskel på, om der vælges en frivilligheds- eller en samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse.

Der, hvor de to foreslåede bestemmelser imidlertid efter Justitsministeriets opfattelse vil kunne føre til et forskelligt resultat, er i visse passivitetssituationer. Som anført ovenfor vil der således, med en samtykkebaseret bestemmelse, i passivitetssituationer kunne påhvile den initiativtagende part en videre forpligtelse til at sikre, at den anden part samtykker, hvis vedkommende forholder sig passiv, end ved en frivillighedsbaseret bestemmelse.

En ny voldtægtsbestemmelse skal sikre et styrket fokus på den seksuelle selvbestemmelsesret og sende et klart signal om, at voldtægt ikke handler om tvang eller pligt til at sige fra. Det bør derfor også være klart, at den initiativtagende part generelt har et ansvar for at sikre, at den eller de andre parter samtykker i samlejet.

Justitsministeriet finder på den baggrund, at en samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse er bedre egnet til at sikre den seksuelle selvbestemmelsesret end en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse.

2.1.3.2. Det foreslås derfor, at straffelovens § 216, stk. 1, nyaffattes, så det fremover bliver strafbart at gennemføre samleje med en person, som ikke samtykker heri.

Et samtykke skal gives frivilligt og være udtryk for den pågældendes frie vilje, bedømt ud fra omstændighederne ved den konkrete situation.

Voldtægt handler ikke om tvang eller pligt til at sige fra. Tværtimod handler det om, hvorvidt parterne af egen fri vilje samtykker i en seksuel aktivitet. Begge parter skal samtykke, og samtykket skal foreligge under hele samlejet. Ellers er det voldtægt – og det gælder også i parforhold.

Samtykke kan komme til udtryk gennem ord eller handling. Der stilles ikke krav om, at samtykke skal være udtrykt direkte eller i øvrigt på nogen bestemt måde. Samtykke efter voldtægtsbestemmelsen skal således vurderes uformaliseret og ud fra en konkret og samlet vurdering.

Samtykke i seksuelle relationer kan komme til udtryk på forskellige måder og i forskellige former.

Der må som udgangspunkt være en formodning for, at en person, der samtykker i et samleje, ikke blot forholder sig helt passivt, men deltager i et eller andet omfang.

Handlinger, der kan være udtryk for et samtykke til samleje, vil f.eks. kunne være kys, berøringer, nydende lyde eller relevante bevægelser, f.eks. at man vender sig mod den anden person, selv hjælper til med at tage sit undertøj af, udfører samlejebevægelser eller lignende.

Det forekommer, at en person, der udsættes for f.eks. et seksuelt overgreb, agerer ud fra en ubevidst frygtbetinget tilstand, hvor vedkommende ikke gør modstand ("fryser"). Dette kan give sig udslag i f.eks. dissociation eller tonisk immobilitet, hvor vedkommende ikke vil kunne tale eller bevæge sig, men der ses også eksempler på, at forurettedes krop er i en sådan frygttilstand (kører på "autopilot"), så vedkommende fysisk kan fungere (f.eks. vende sig om eller foretage seksuelle handlinger, hvis forurettede bliver bedt om det), uden at dette er udtryk for forurettedes frie vilje. Dette vil både kunne forekomme før og under et samleje. I en sådan tilstand er passivitet fra den forurettedes side således ikke et udtryk for samtykke eller for en bevidst strategi eller handling fra forurettedes side, men et udtryk for frygt. I sådanne tilfælde foreligger der aldrig samtykke.

Når der ses bort fra ovennævnte situationer, vil der ved total passivitet forstås den situation, hvor den ene person ikke foretager sig nogen form for handling, der kan indikere samtykke eller manglende samtykke til samleje.

I de situationer, hvor der er udvist total passivitet fra den ene persons side, er der en formodning for, at vedkommende ikke samtykker, og derfor må den person, der ønsker samleje gennemført, gøre noget for at sikre sig, at vedkommende samtykker. Også ved total passivitet må det dog afhænge af en konkret og samlet vurdering, om deltagelse i samlejet kan anses for at være sket med samtykke.

Der vil – også ved total passivitet – efter en konkret og samlet vurdering kunne foreligge samtykke. Her vil det naturligt kunne indgå i vurderingen, om parterne tidligere har haft samleje gennemført med samtykke, der er foregået på samme måde, uden at der har været tale om indirekte trusler eller psykisk vold mv., eller om parterne ikke tidligere har haft nogen seksuel relation.

Der må som udgangspunkt være en formodning for, at en person, der samtykker i et samleje, ikke blot forholder sig helt passivt, men deltager i et eller andet omfang.

I de situationer, hvor samtykke på den ene eller anden måde er kommet til udtryk, men hvor der undervejs udvises passivitet, og der derfor er anledning til at overveje rækkevidden af samtykket, f.eks. om samtykket kun gælder vaginalt samleje, men ikke analt samleje, eller om det kun gælder oralt seksuelt forhold, men ikke vaginalt samleje, vil der ligeledes skulle foretages en konkret og samlet vurdering af, om der af den konkrete situation og sammenhæng fremgår et samtykke til de seksuelle forhold. I den forbindelse vil hensynene, som er nævnt ovenfor, ligeledes kunne indgå i vurderingen.

Om der er samtykket i et samleje beror på, om personen deltager i samlejet af egen fri vilje. Det afgørende er, at personen har haft mulighed for at tage stilling til, om vedkommende vil deltage i samlejet.

Det skal i den forbindelse understreges, at det er personens adfærd umiddelbart i sammenhæng med og på tidspunktet for samlejet, som er afgørende for vurderingen af, om der foreligger samtykke. Flirtende adfærd, kys tidligere på aftenen, eller det forhold, at en person er gået med en anden person hjem, kan ikke i sig selv anses som samtykke til et samleje.

Samtykke skal foreligge under hele samlejet. Det forhold, at en person har givet udtryk for, at den pågældende samtykker i samleje, udelukker ikke, at vedkommende senere trækker sit samtykke tilbage.

Et samtykke må – navnlig ud fra retssikkerhedsmæssige hensyn – vurderes objektivt ud fra oplysningerne om personens deltagelse i samlejet, herunder personens ord og handlinger, og ikke ud fra personens indre overbevisning. Dette indebærer f.eks., at en person, som efter sin indre overbevisning ikke ønsker et samleje, men som alligevel vælger at gå med til samlejet, vil skulle anses for at have samtykket i samlejet.

Det er retten, som efter en samlet vurdering af alle sagens omstændigheder, vil skulle afgøre, om der foreligger et samtykke i det konkrete tilfælde.

2.1.3.3. Justitsministeriet er enig med Straffelovrådet i, at forhold, som i dag er strafbare efter den gældende bestemmelse i straffelovens § 216, stk. 1, også fremover skal være strafbare som voldtægt.

Som anført ovenfor under pkt. 2.1.3.2, foreslås det, at det fremover skal være strafbart at gennemføre samleje med en person, som ikke samtykker heri, og at et samtykke skal gives frivilligt og være udtryk for den pågældendes frie vilje, bedømt ud fra omstændighederne ved den konkrete situation.

På den baggrund er det Justitsministeriets vurdering, at de forhold, som i dag er strafbare efter den gældende bestemmelse i straffelovens § 216, stk. 1, dvs. hvor samlejet tiltvinges ved vold eller trussel om vold, eller hvor samlejet skaffes ved ulovlig tvang, jf. straffelovens § 260, eller med en person, som befinder sig i en tilstand eller situation, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen, fremover vil være omfattet af det udvidede strafbare område, jf. det nye stk. 1.

Der vil således efter Justitsministeriets opfattelse bl.a. ikke kunne foreligge et gyldigt samtykke i de tilfælde, hvor samlejet tiltvinges ved vold eller trussel om vold, eller hvor samlejet skaffes ved ulovlig tvang, jf. straffelovens § 260, eller med en person, som befinder sig i en tilstand eller situation, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen.

Der er således ikke tilsigtet nogen ændring i kriminaliseringen af disse forhold.

Det bemærkes, at der ikke er tale om en udtømmende opregning af tilfælde, hvor der ikke kan foreligge samtykke.

Den foreslåede bestemmelse i straffelovens § 216, stk. 1, vil finde tilsvarende anvendelse med hensyn til andet seksuelt forhold end samleje, jf. straffelovens § 225. Andet seksuelt forhold end samleje med en person, som ikke samtykker, vil således også være strafbart.

2.1.3.4. Justitsministeriet er med hensyn til tilregnelsekraft, bevisbyrde og bevisvurdering enig med Straffelovrådet.

Det vil således også fremover være et krav, at gerningsmanden har handlet forsætligt i relation til alle led i gerningsindholdet i straffelovens § 216, stk. 1. Der ændres i den forbindelse ikke ved, at det er anklagemyndigheden som bærer bevisbyrden for, at en tiltalt har overtrådt den påståede straffebestemmelse med den påkrævede tilregnelser.

Justitsministeriet er af de grunde, der er anført af Straffelovrådet, enig i, at der fortsat ikke er grundlag for at kriminalisere uagtsom voldtægt.

2.1.3.5. Justitsministeriet er af de grunde, der er anført af Straffelovrådet, enig i rådets forslag om at videreføre de eksisterende strafferammer, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse hermed. Justitsministeriet kan endvidere tilslutte sig Straffelovrådets forslag om henholdsvis at videreføre de gældende udgangspunkter for straffniveauet i tilfælde, som i dag er strafbare efter straffelovens § 216, stk. 1, og Straffelovrådets forslag om nye udgangspunkter for straffniveauet i de tilfælde, som omfattes af den foreslåede nykriminalisering.

Det er Justitsministeriets vurdering, at der ikke – som ellers foreslået af Straffelovrådets mindretal – bør indsættes en særskilt bestemmelse i straffelovens § 216, hvorefter de omstændigheder, som i dag er strafbare efter straffelovens § 216, stk. 1, samt psykisk vold efter straffelovens § 243, skal anses som særligt skærpende omstændigheder ved straffens fastsættelse.

Dette vil efter Justitsministeriets opfattelse indebære, at straffen generelt vil blive fastsat lavere i de sager, som omfattes af den foreslåede nykriminalisering. En sådan graduering af grovheden og alvoren af de enkelte sager er efter Justitsministeriets opfattelse ikke hensigtsmæssig.

Det bemærkes i øvrigt, at straffen allerede i dag kan stige til fængsel indtil 12 år, hvis voldtægten har haft en særlig farlig karakter eller der i øvrigt foreligger særligt skærpende omstændigheder.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 1, og bemærkningerne hertil.

2.1.3.6. Justitsministeriet er enig med Straffelovrådet i, at kriminaliseringen af straffelovens § 216, stk. 2, og §§ 218-223 bør opretholdes ved siden af den foreslåede nyaffattelse af § 216, stk. 1. Der vil således, hvis gerningsindholdet i en eller flere af disse bestemmelser er opfyldt, og hvis det seksuelle forhold er gennemført uden samtykke, efter omstændighederne kunne

blive tale om, at der skal straffes i sammenstød med det foreslåede § 216, stk. 1.

2.2. Straffelovens § 228 om uagtsomhed

2.2.1. Gældende ret

Efter straffelovens § 228 straffes overtrædelser af § 216, stk. 1, nr. 2, §§ 218 eller 222-224, § 225, jf. § 216, stk. 1, nr. 2, §§ 218 eller 222-224, § 226 eller § 227, stk. 1, der som følge af gerningsmandens ukendskab til forurettedes tilstand eller alder ikke kan tilregnes gerningsmanden som forsætlig, med en forholdsvis mindre straf, hvis gerningsmanden har handlet uagtsomt.

Med hensyn til forurettedes tilstand omfatter straffelovens § 228 tilstande, i hvilke forurettede er ude af stand til at modsætte sig handlingen, jf. straffelovens § 216, stk. 1, nr. 2, samt sindssygdom og mental retardering, jf. straffelovens § 218.

Med hensyn til alder omfatter straffelovens § 228 15-års-grænsen i straffelovens § 222, stk. 1, og 18-års-grænsen i straffelovens §§ 223, 224, 226 og § 227, stk. 1.

Bestemmelsen er i trykt retspraksis ikke set anvendt i nyere tid i forhold til uagtsomhed med hensyn til forurettedes tilstand. Der ses kun én trykt fældende afgørelse om overtrædelse af straffelovens § 228 (daværende § 226 i straffeloven), som angår uagtsomhed med hensyn til forurettedes tilstand, jf. UfR 1965.598 B. Derudover viser oplysninger fra Danmarks Statistik, at bestemmelsen i perioden 1985-2009 fortrinsvis er blevet anvendt i forhold til uagtsomhed med hensyn til forurettedes alder, jf. Straffelovrådets betænkning nr. 1534/2012 om seksualforbrydelser, bind I, side 452.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 47-49, 186 og 192.

2.2.2. Straffelovrådets overvejelser

Straffelovrådet har overvejet, om straffelovens § 228 bør ændres som følge af den foreslåede udvidelse af det objektive kriterium for voldtægt i straffelovens § 216, så der sker afkriminalisering af en persons uagtsomhed i forhold til, om den anden part var i en tilstand, i hvilken den pågældende var ude af stand til at modsætte sig handlingen.

Straffelovrådet anfører, at denne del af straffelovens § 228 ikke ses at have været anvendt i praksis i en længere årrække.

Det er Straffelovrådets opfattelse, at den foreslåede udvidelse af det objektive kriterium i straffelovens § 216 vil forbedre mulighederne for at straffe ufrivillige seksuelle forhold, hvor den forurettede har været ude af stand til at modsætte sig handlingen.

Kravet om, enten at frivilligheden skal være kommet til udtryk gennem ord eller handling eller skal fremgå af den konkrete situation og sammenhæng (flertallets forslag), eller at et samtykke skal gives frivilligt og være udtryk for den pågældendes frie vilje, bedømt ud fra omstændighederne ved den konkrete situation (mindretallets forslag), indebærer efter Straffelovrådets opfattelse sådanne skærpede krav til, at gerningsmanden må sikre sig, at et samleje er frivilligt, at det vil dække de situationer, hvor der bør straffes for den ikke-acceptable adfærd fra den pågældende, som den nugældende bestemmelse i straffelovens § 228 om uagtsomhed i relation til forurettedes tilstand må anses for at ville ramme.

Straffelovrådet anbefaler derfor, at straffelovens § 228 ændres, således at henvisningen til § 216, stk. 1, nr. 2, udgår af bestemmelsen.

Straffelovrådet finder i den forbindelse ikke anledning til at foreslå en ændring af den gældende kriminalisering af uagtsomhed med hensyn til den forurettedes alder efter §§ 222-224 (og § 225, jf. §§ 222-224, § 226 og § 227, stk. 1), der fortsat anvendes i retspraksis i et vist omfang, ligesom Straffelovrådet ikke finder anledning til at foreslå en ændring af den gældende kriminalisering af uagtsomhed med hensyn til forurettedes tilstand efter § 218 (og § 225, jf. § 218).

Straffelovens § 228 foreslås således alene videreført for så vidt angår uagtsomhed om forurettedes tilstand efter § 218 og § 225, jf. § 218, samt for så vidt angår uagtsomhed om forurettedes alder efter §§ 222-224, § 225, jf. §§ 222-224, § 226 og § 227, stk. 1).

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 154-156, 185-186, 192-193.

2.2.3. Justitsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

Justitsministeriet er enig i Straffelovrådets overvejelser og forslag, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse hermed.

Det er således Justitsministeriets vurdering, at der ved en udvidelse af det strafbare område i straffelovens § 216, stk. 1, ikke er behov for en særskilt kriminalisering af uagtsomhed i disse tilfælde, fordi det må stå gerningsmanden klart, at et offer – som befinder sig i en tilstand, hvor vedkommende er ude af stand til at modsætte sig handlingen – ikke samtykker i samlejet. Derfor vil de situationer, som straffelovens § 228 tilsigter at ramme, i stedet blive omfattet af den nye samtykkebaserede voldtægtsbestemmelse.

Det foreslås derfor, at straffelovens § 228 ændres, så henvisningen til straffelovens § 216, stk. 1, nr. 2, udgår.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 2, og bemærkningerne hertil.

3. Forholdet til Danmarks internationale forpligtelser

Europarådets konvention til forebyggelse og bekæmpelse af vold mod kvinder og vold i hjemmet (Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence) (Istanbul-konventionen) blev ratificeret af Danmark i 2014. I artikel 36 forpligtes medlemsstaterne til at kriminalisere seksuel vold, herunder voldtægt.

Justitsministeriet har senest ved besvarelse af 3. april 2019 til Folketingets Retsudvalg anført, at det er ministeriets vurdering, at straffelovens §§ 216, 218, 220 og 221, § 225, jf. §§ 216, 218, 220 og 221, og § 232, kriminaliserer de handlinger af seksuel karakter, som er nævnt i Istanbulkonventionens artikel 36 om seksuel vold, herunder voldtægt, og at den danske straffelov således opfylder forpligtelserne i Istanbulkonventionen i relation til seksuel vold, herunder voldtægt, jf. besvarelse af spørgsmål nr. 4 vedrørende beslutningsforslag nr. B 146 om en ny definition af voldtægt i straffeloven baseret på samtykke (folketingsåret 2018-19 (1. samling)).

Det er Justitsministeriets vurdering, at også den foreslåede ændring af straffelovens § 216, stk. 1, vil være i overensstemmelse med Istanbulkonventionen, idet der er tale om en udvidelse af det strafbare område.

4. Ligestillingsmæssige konsekvenser

Lovforslaget er kønsneutralt og den foreslåede udvidelse af kriminaliseringen af voldtægt omfatter alle køn. Der er imidlertid langt flere mænd end kvinder, der bliver dømt for voldtægt, samt langt flere kvinder end mænd,

der udsættes for voldtægt. Lovforslaget vurderes på den baggrund at indeholde ligestillingsmæssige aspekter.

5. Økonomiske konsekvenser og implementeringskonsekvenser for det offentlige

Lovforslaget forventes at medføre økonomiske konsekvenser for politiet, anklagemyndigheden, domstolene og kriminalforsorgen. Merudgifterne kan primært henføres til en tilgang af strafmasse til kriminalforsorgen.

Det er Justitsministeriets vurdering, at en ændring af voldtægtsbestemmelsen vil medføre merudgifter på 28,7 mio. kr. (2021-pl) fra 2021 og frem.

Lovforslaget forventes ikke at have implementeringskonsekvenser for det offentlige.

6. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet mv.

Lovforslaget har ingen økonomiske eller administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.

7. Administrative konsekvenser for borgerne

Lovforslaget har ingen administrative konsekvenser for borgerne.

8. Miljømæssige konsekvenser

Lovforslaget har ingen miljømæssige konsekvenser.

9. Forholdet til EU-retten

Lovforslaget indeholder ingen EU-retlige aspekter.

10. Hørte myndigheder og organisationer mv.

Straffelovrådets betænkning nr. 1574/2020 om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse, som indeholder to lovudkast, hvoraf det ene er baseret på frivillighed, mens det andet er baseret på samtykke, har i perioden fra den 19. februar 2020 til den 18. marts 2020 været i høring hos følgende myndigheder og organisationer mv.:

Østre Landsret, Vestre Landsret, samtlige byretter, Advokatrådet, AmiAmi, Amnesty International, Børnerådet, Børnesagens Fællesråd, Børns Vilkår, Center for Voldtægtsofre i København, Aarhus, Odense, Aalborg, Herning, Kolding, Hillerød, Holbæk og Nykøbing Falster, Center mod Menneskehandel, CEPOS, Danner, Dansk Kvindesamfund, Dansk Røde Kors, Dansk Socialrådgiverforening, Danske Advokater, Danske Regioner, Datatilsynet, Den Danske Dommerforening, Den Danske Helsinki-Komité for Menneskerettigheder, Det Kriminalpræventive Råd, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Dommerfuldmægtigforeningen, Domstolsstyrelsen, Foreningen af Offentlige Anklagere, Foreningen af Social-, Sundheds- og Arbejdsmarkedschefer i Danmark, Hjælp Voldsofre, Institut for Menneskerettigheder, Joan-Søstrene, Justitia, KFUKs sociale arbejde, KL, Kompetencecenter Prostitution, Kraka, Kvinderådet, Kvinno, Københavns Retshjælp, Landsforeningen af Forsvarsadvokater, Landsforeningen for Voldsramte Kvinder, Landsforeningen KRIM, Landsorganisationen af Kvindekrisecentre (LOKK), Landsorganisationen mod seksuelle overgreb, Offerrådgivningerne i Danmark, Politiforbundet, Red Barnet, Reden i København, Aarhus, Odense og Aalborg, Reden International, Retspolitisk Forening, Rigsadvokaten, Rigspolitiet, Seksualpolitisk Forum, Sexarbejdernes Interesseorganisation og Aarhus Retshjælp.

I samme periode har betænkningen været offentliggjort på Høringsportalen.

Betænkningen har endvidere i perioden fra den 5. marts 2020 til den 18. marts 2020 været i høring hos organisationen Lev Uden Vold.

Et udkast til lovforslag har i perioden fra den [...] 2020 til den [...] 2020 været i høring hos ovennævnte myndigheder og organisationer mv.

12. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/mindreudgifter (hvis ja, angiv omfang/Hvis nej, anfør »Ingen«)	Negative konsekvenser/merudgifter (hvis ja, angiv omfang/Hvis nej, anfør »Ingen«)
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	En ændring af voldtægtsbestemmelsen vil medføre merudgifter på 28,7 mio.

		kr. (2021-pl) fra 2021 og frem.
Implementeringskonsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget indeholder ingen EU-retlige aspekter	
Er i strid med de fem principper for implementering af erhvervsrettet EU-regulering/Går videre end minimumskrav i EU-regulering (sæt X)	JA	NEJ X

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1

Efter den gældende affattelse af straffelovens § 216, stk. 1, straffes for voldtægt den, der tiltvinger sig samleje ved vold eller trussel om vold (nr. 1) eller skaffer sig samleje ved anden ulovlig tvang, jf. § 260, eller med en person, der befinder sig i en tilstand eller situation, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen (nr. 2). Det er ikke strafbart at opnå samleje på anden måde, når der bortses fra de situationer, der er reguleret af bestemmelserne i straffelovens § 210, § 216, stk. 2, og §§ 218-224.

Det foreslås at nyaffatte straffelovens § 216, stk. 1, så den, der har samleje med en person, som ikke samtykker heri, straffes for voldtægt.

Forståelsen af »samleje« forudsættes ikke ændret med forslaget. Samleje vil således som efter gældende ret omfatte vaginalt og analt samleje.

Et samtykke skal gives frivilligt og være udtryk for den pågældendes frie vilje, bedømt ud fra omstændighederne ved den konkrete situation.

Samtykke kan komme til udtryk gennem ord eller handling. Der stilles ikke krav om, at samtykke skal være udtrykt direkte eller i øvrigt på nogen bestemt måde. Samtykke efter voldtægtsbestemmelsen skal således vurderes uformaliseret og ud fra en konkret og samlet vurdering.

Samtykke i seksuelle relationer kan komme til udtryk på forskellige måder og i forskellige former.

Der må som udgangspunkt være en formodning for, at en person, der samtykker i et samleje, ikke blot forholder sig helt passivt, men deltager i et eller andet omfang.

Handlinger, der kan være udtryk for et samtykke til samleje, vil f.eks. kunne være kys, berøringer, nydende lyde eller relevante bevægelser, f.eks. at man vender sig mod den anden person, selv hjælper til med at tage sit undertøj af, udfører samlejebevægelser eller lignende.

Selv om sådanne handlinger måtte foreligge, kan der være en formodning imod, at et samtykke foreligger. Det vil f.eks. kunne være tilfældet, hvis samlejet er gennemført under omstændigheder, der er egnet til at virke intimiderende.

I de situationer, hvor der er udvist total passivitet fra den ene persons side, er der en formodning for, at vedkommende ikke samtykker, og derfor må den person, der ønsker samleje gennemført, gøre noget for at sikre sig, at vedkommende samtykker. Også ved total passivitet må det dog afhænge af en konkret og samlet vurdering, om deltagelse i samlejet kan anses for at være sket med samtykke.

Der vil – også ved total passivitet – efter en konkret og samlet vurdering kunne foreligge samtykke. Her vil det naturligt kunne indgå i vurderingen, om parterne tidligere har haft samleje gennemført med samtykke, der er foregået på samme måde, uden at der har været tale om indirekte trusler eller psykisk vold mv., eller om parterne ikke tidligere har haft nogen seksuel relation.

Der kan aldrig foreligge samtykke, hvis passivitet fra den forurettedes side er et udtryk for, at den forurettede agerer ud fra en ubevidst frygtbetinget tilstand, hvor vedkommende ikke gør modstand ("fryser"). Dette kan give sig udslag i f.eks. dissociation eller tonisk immobilitet, hvor forurettede ikke kan tale eller bevæge sig, men der ses også eksempler på, at forurettedes krop er i en sådan frygttilstand (kører på "autopilot"), så vedkommende fysisk kan fungere (f.eks. vende sig om eller foretage seksuelle handlinger, hvis forurettede bliver bedt om det), uden at dette er udtryk for forurettedes frie vilje. Dette vil både kunne forekomme før og under et samleje. I sådanne tilfælde foreligger der aldrig samtykke.

I de situationer, hvor samtykke på den ene eller anden måde er kommet til udtryk, men hvor der undervejs udvises passivitet, og der derfor er anledning til at overveje rækkevidden af samtykket, f.eks. om samtykket kun gælder vaginalt samleje, men ikke analt samleje, eller om det kun gælder oralt seksuelt forhold, men ikke vaginalt samleje, vil der ligeledes skulle foretages en konkret og samlet vurdering af, om der af den konkrete situation og sammenhæng fremgår et samtykke til de seksuelle forhold. I den forbindelse vil hensynene, som er nævnt ovenfor ligeledes kunne indgå i vurderingen.

Om der er samtykket i et samleje beror på, om personen deltager i samlejet af egen fri vilje. Det afgørende er, at personen har haft mulighed for at tage stilling til, om vedkommende vil deltage i samlejet.

Det er personernes adfærd umiddelbart i sammenhæng med og på tidspunktet for samlejet, som er afgørende for vurderingen af, om der foreligger samtykke. Flirtende adfærd, kys tidligere på aftenen, eller det forhold, at en person er gået med en anden person hjem, kan ikke i sig selv anses som samtykke til et samleje.

Et samtykke må – navnlig ud fra retssikkerhedshensyn – vurderes objektivt ud fra oplysningerne om personens deltagelse i samlejet, herunder personens ord og handlinger, og ikke ud fra personens indre overbevisning. Dette indebærer f.eks., at en person, som efter sin indre overbevisning ikke ønsker et samleje, men som alligevel vælger at gå med til samlejet, vil skulle anses for at have samtykket i samlejet.

Det indebærer endvidere, at det forhold, at en person ikke har haft fuld viden om eller indsigt i en række forhold, der kan have haft betydning for, at vedkommende valgte at deltage i samlejet, ikke udelukker, at der er samtykket i samlejet. I de tilfælde, hvor en person f.eks. er blevet "snydt" til samleje

gennem usande påstande om, at den anden person var en berømt person eller havde en særlig alder, status, beskæftigelse eller lignende, må samlejet anses for gennemført med samtykke. Er der tale om tilsnigelse af samleje med en person, som forveksler gerningsmanden med en anden, vil forholdet dog kunne være strafbart efter straffelovens § 221.

Om den nærmere forståelse af begrebet ”samtykke” henvises der i øvrigt til pkt. 2.1.2.1-2.1.2.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Der er med lovforslaget ikke tilsigtet nogen ændring i kriminaliseringen af de forhold, som allerede i dag er strafbare som voldtægt efter den hidtil gældende bestemmelse i straffelovens § 216, stk. 1, dvs. hvor samlejet tiltvinges ved vold eller trussel om vold, eller hvor samlejet skaffes ved ulovlig tvang, jf. straffelovens § 260, eller med en person, som befinder sig i en tilstand eller situation, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen.

Der vil under sådanne omstændigheder ikke kunne foreligge et samtykke, som er givet frivilligt, og de forhold, som i dag er strafbare efter den hidtil gældende bestemmelse i straffelovens § 216, stk. 1, vil således fremover være omfattet af det udvidede strafbare område efter det foreslåede *stk. 1*.

Dette indebærer bl.a., at der ikke vil kunne foreligge et gyldigt samtykke i tilfælde, hvor samlejet tiltvinges ved vold eller trussel om vold.

Vold omfatter fysisk magtanvendelse både i form af mekanisk tvang (hvor gerningsmanden i kraft af større fysisk styrke gennemtvinger samleje, eller hvor en eller flere holder offeret, mens en anden gennemfører samleje) og i form af kompulsiv tvang (hvor slag eller anden magtanvendelse bevirker, at offeret opgiver videre modstand). Den blotte fastholdelse af offeret udgør således vold omfattet af bestemmelsen

Vold omfatter også generelt mildere former for vold, herunder handlinger, som ikke nødvendigvis falder under straffelovens § 244 (simpel vold). Som eksempler på denne form for vold kan nævnes det at fastholde eller gribe fat om forurettede, at tvinge en adskillelse af forurettedes ben og at lægge sig på forurettede. Det er således ikke en betingelse, at der er anvendt omfattende vold eller trusler, ligesom der også kan være tale om mere eller mindre stiltiende trusler.

Dette indebærer endvidere, at der ikke vil kunne foreligge et gyldigt samtykke i tilfælde, hvor samlejet skaffes ved anden ulovlig tvang, jf. straffelovens § 260.

Endelig indebærer dette, at der ikke vil kunne foreligge et gyldigt samtykke i tilfælde, hvor offeret befinder sig i en tilstand eller situation, i hvilken pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen.

”Tilstande” forstås i overensstemmelse med den hidtil gældende retstilstand som søvn, bevidstløshed, stærk beruselse, hypnotisk trance, fysisk lammelse og lignende.

”Situationer” kan betegnes som overrumplingstilfælde. Bestemmelsen tager sigte på konkrete situationer, hvor gerningsmanden har mulighed for at overrumple forurettede og begynde et samleje (eller andet seksuelt forhold, jf. § 225), før offeret kan nå at reagere. Dette drejer sig i praksis navnlig om tilfælde, hvor offeret er afklædt, og hvor gerningsmanden har en legitim anledning til forholdsvis intime berøringer, men hvor gerningsmanden overskrider grænsen for, hvad der er fagligt begrundet i situationen. Som eksempler på sådanne situationer kan nævnes bistand til personlig hygiejne, lægeundersøgelse og massage.

Det understreges, at der ikke er tale om en udtømmende opregning af tilfælde, hvor der ikke kan foreligge samtykke.

Det er fortsat en forudsætning for anvendelse af straffelovens § 216, stk. 1, at gerningsmanden har handlet forsætligt. Gerningsmanden skal således have forsæt med hensyn til, at offeret ikke samtykkede i samlejet. Det er ikke tilstrækkeligt for domfældelse, at gerningsmanden burde vide, at samlejet var gennemført uden samtykke.

Det er anklagemyndigheden, som har bevisbyrden for, at en tiltalt har overtrådt en straffebestemmelse med den påkrævede tilregnelser.

Anklagemyndigheden skal derfor i sager om fuldbyrdet voldtægt føre bevis for, at tiltalte har haft samleje med offeret, at offeret ikke havde samtykket, og at tiltalte havde forsæt til, at offeret ikke deltog med samtykke. I tilfælde, hvor der ikke er andre beviser end tiltaltes og offerets forklaringer, og hvor tiltalte og offeret forklarer forskelligt om forløbet, må afgørelsen i første række bero på en bedømmelse af troværdigheden af forklaringerne. Hvis de modstridende forklaringer af retten vurderes at være lige troværdige, må der

ske frifindelse. Det kræves i den forbindelse, at beviset skal have en sådan styrke, at der ikke er nogen rimelig tvivl om, at tiltalte er skyldig.

Det foreslåede § 216, stk. 1, viderefører uændret den gældende normalstrafferamme for voldtægt på fængsel indtil 8 år. Straffen kan stige til fængsel indtil 12, jf. stk. 3, hvis voldtægten har haft en særlig farlig karakter eller der i øvrigt foreligger særligt skærpende omstændigheder. Ved fastsættelse af straffen skal der lægges vægt på den særlige krænkelse, der er forbundet med lovovertrædelsen, jf. stk. 4.

I tilfælde omfattet af den hidtil gældende bestemmelse i straffelovens § 216, stk. 1, er det forudsat, at der ved straffastsættelsen tages udgangspunkt i de strafniveauer, som er anført ovenfor under pkt. 2.1.1 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

For de forhold, der omfattes af den foreslåede nykriminalisering af samleje med en person, som ikke samtykker, foreslås det, at udgangspunktet for strafudmålingen for et enkeltstående fuldbyrdet tilfælde af samleje med en person, som ikke samtykker, fremover – i de groveste tilfælde – vil være fængsel fra 2 år og 6 måneder til op mod 3 år.

Det bemærkes, at der som følge af de mange forskelligartede forhold omfattet af straffelovens § 216, stk. 1, er en meget stor variation i straffene for voldtægt, og at der efter omstændighederne vil være grundlag for at udmåle straffe, som ligger væsentligt over de udgangspunkter for strafudmålingen for voldtægt, der lægges op til med lovforslaget. Der vil f.eks. i almindelighed som hidtil være grundlag for at udmåle en skærpet straf, hvis der som led i voldtægten er udøvet betydelig vold, hvis voldtægten er begået over for et barn, hvis voldtægten har strakt sig over længere tid eller er begået af flere gerningsmænd, eller hvis gerningsmanden er trængt ind i et privat hjem og her begår voldtægt. Der vil omvendt i almindelighed være grundlag for at udmåle en lavere straf end de angivne udgangspunkter, hvis der f.eks. er tale om andet seksuelt forhold end samleje (§ 225) eller om forsøg.

Strafudmålingen vil således fortsat bero på domstolenes konkrete vurdering i det enkelte tilfælde af samtlige omstændigheder i sagen, og det angivne strafniveau vil derfor kunne fraviges i op- eller nedadgående retning, hvis der i den konkrete sag foreligger skærpende eller formildende omstændigheder, jf. hermed de almindelige regler om straffens fastsættelse i straffelovens kapitel 10.

Der vil kunne straffes i sammenstød for overtrædelse af straffelovens § 216, stk. 1, § 216, stk. 2, og § 222.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.1.3.5 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 2

Efter straffelovens § 228 straffes overtrædelser af § 216, stk. 1, nr. 2, §§ 218 eller 222-224, § 225, jf. § 216, stk. 1, nr. 2, §§ 218 eller 222-224, § 226 eller § 227, stk. 1, der som følge af gerningsmandens ukendskab til forurettedes tilstand eller alder ikke kan tilregnes gerningsmanden som forsætlig, med en forholdsvis mindre straf, hvis gerningsmanden har handlet uagtsomt.

Med hensyn til forurettedes tilstand omfatter straffelovens § 228 tilstande, i hvilke forurettede er ude af stand til at modsætte sig handlingen, jf. straffelovens § 216, stk. 1, nr. 2, samt sindssygdom og mental retardering, jf. straffelovens § 218.

Med hensyn til alder omfatter straffelovens § 228 15-års-grænsen i straffelovens § 222, stk. 1, og 18-års-grænsen i straffelovens §§ 223, 224, 226 og § 227, stk. 1.

Det foreslås, at henvisningerne i straffelovens § 228 til straffelovens § 216, stk. 1, nr. 2, udgår.

Det er således vurderingen, at der fremadrettet ikke er behov for en særskilt kriminalisering af uagtsomhed i disse tilfælde, fordi det må stå gerningsmanden klart, at et offer – som befinder sig i en tilstand, hvor vedkommende er ude af stand til at modsætte sig handlingen – ikke samtykker i samlejet. Derfor vil de situationer, som straffelovens § 228 tilsigter at ramme, i stedet blive omfattet af den nye samtykkebaserede voldtægtsbestemmelse.

Straffelovens § 228 foreslås således alene videreført for så vidt angår uagtsomhed i relation til forurettedes tilstand efter § 218 og § 225, jf. § 218, samt for så vidt angår uagtsomhed i relation til forurettedes alder efter §§ 222-224 og § 225, jf. §§ 222-224, § 226 og § 227, stk. 1.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.2.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 2

Det foreslås, at loven træder i kraft den 1. januar 2021.

Det følger af straffelovens § 3, stk. 1, at spørgsmål om strafbarhed og straf efter lovens ikrafttræden skal afgøres efter de foreslåede nye regler, dog at afgørelsen ikke derved må blive strengere end efter de regler, der gjaldt på gerningstidspunktet.

For handlinger begået før lovens ikrafttræden og pådømt efter lovens ikrafttræden gælder dermed generelt, at de skal bedømmes efter de foreslåede nye regler, men at straf kun kan pålægges, hvis handlingen også var strafbar efter de hidtil gældende regler, og at straffen ikke må være strengere end efter de hidtil gældende regler.

Forhold, der foreslås nykriminaliseret, straffes dermed kun, hvis de er begået efter lovens ikrafttræden.

Til § 3

Den foreslåede bestemmelse vedrører lovens territoriale gyldighed og fastslår, at loven ikke gælder for Færøerne og Grønland.

Færøerne har således pr. 1. marts 2010 overtaget lovgivningskompetencen på det strafferetlige område, mens der for Grønland gælder en særlig kriminallov.

Lovforslaget sammenholdt med gældende lov

<i>Gældende formulering</i>	<i>Lovforslaget</i>
	<p style="text-align: center;">§ 1</p> <p>I straffeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 976 af 17. september 2019, som ændret ved lov nr. 1425 af 17. december 2019, lov nr. 1426 af 17. december 2019, § 3 i lov nr. 1563 af 27. december 2019, § 1 i lov nr. 349 af 2. april 2020 og § 1 i lov nr. 968 af 26. juni 2020, foretages følgende ændringer:</p>
<p>§ 216. For voldtægt straffes med fængsel indtil 8 år den, der</p> <p>1) tiltvinger sig samleje ved vold eller trussel om vold eller</p> <p>2) skaffer sig samleje ved anden ulovlig tvang, jf. § 260, eller med en person, der befinder sig i en tilstand eller situation, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen.</p> <p><i>Stk. 2-5. ---</i></p>	<p>1. § 216, stk. 1, ophæves, og i stedet indsættes:</p> <p>»§ 216. For voldtægt straffes med fængsel indtil 8 år den, der har samleje med en person, der ikke har samtykket heri.«</p>
<p>§ 228. Overtrædelse af § 216, stk. 1, nr. 2, §§ 218 eller 222-224, § 225, jf. § 216, stk. 1, nr. 2, §§ 218 eller 222-224, § 226 eller § 227, stk. 1, der som følge af gerningsmandens ukendskab til forurettedes tilstand eller alder ikke kan tilregnes gerningsmanden som forsætlig, straffes med en forholdsmæssig mindre straf, hvis gerningsmanden dog har handlet uagtsomt.</p>	<p>2. To steder i § 228 udgår »§ 216, stk. 1, nr. 2,«.</p>